

Αρης Χατζηδάκης Α' Αντιπρόεδρος Σ.Π.Μ.Ε.

Νίκος Ζυγούρης Μέλος Δ.Σ. Σ.Π.Μ.Ε.

**ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΜΗΤΡΩΟΥ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΩΝ ΣΤΗΝ
ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ**

Η σημερινή ημερίδα που πραγματοποιείται με πρωτοβουλία του Ι.Ο.Κ. αποτελεί ένα ακόμα βήμα στην μακρόχρονη προσπάθεια των φορέων των μηχανικών για την καθιέρωση ενός θεσμικού πλαισίου κατασκευής των ιδιωτικών έργων που αφ' ενός να διασφαλίζει την ποιότητα του τελικού προϊόντος και αφ' ετέρου να κατοχυρώνει τους ρόλους και να οριοθετεί τις ευθύνες των συντελεστών της παραγωγικής διαδικασίας. Τά παραπάνω είναι αναγκαία στο σύνολο τους όχι μόνον για λόγους σεβασμού κάποιας δεοντολογίας αλλά κυρίως γιατί ένας ποιοτικός στόχος είναι αδύνατον να υπηρετηθεί μέσα από ένα παραγωγικό σύστημα που κυριαρχείται από ασάφειες στις σχέσεις, τους ρόλους και τις ευθύνες.

Το Μητρώο Κατασκευαστών Ιδιωτικών Έργων που φιλοδοξεί να ορίσει και να οριοθετήσει τις ελάχιστες απαιτήσεις κάτω από τις οποίες θα μπορεί ν' αναλάβει κάποιος την κατασκευή ενός ιδιωτικού έργου είναι ασφαλώς το κυριότερο και ίσως δυσκολότερο βήμα στην δημιουργία ενός σύγχρονου θεσμικού πλαισίου για τα ιδιωτικά έργα. Θα πρέπει όμως παράλληλα να ασχοληθούμε και με άλλες σοβαρές πλευρές που αφορούν τις ευθύνες, τις εγγυήσεις, την ασφάλιση των έργων και των επαγγελματικών ευθυνών των εμπλεκομένων, τους μηχανισμούς διασφάλισης και ελέγχου της ποιότητας ώστε να οδηγηθούμε σ' έναν ολοκληρωμένο Κώδικα Κατασκευής.

Το κοινωνικοπολιτικό σύστημα της χώρας μας επεφύλαξε έναν ιδιαίτερο οικονομικό ρόλο και βάρος στον τομέα των οικοδομών, στον τομέα κατασκευής των ιδιωτικών έργων. Σήμερα χωρίς να έχουμε τον όγκο της νόμιμης οικοδόμησης που χαρακτήριζε τις προηγούμενες καλές περιόδους της οικοδομής μιλάμε για ένα κατασκευαστικό τομέα που παρήγαγε το 2001 περίπου 18.300.000 M² ιδιωτικών οικοδομών δηλαδή πραγματοποίησε να κύκλο εργασιών της τάξεως των 3,2 τρισεκατομμυρίων δραχμών.

Ο όγκος αυτός και οι αυξητικές τάσεις που καταγράφονται τελευταία σε συνδυασμό με τις αυξανόμενες απαιτήσεις και πολυπλοκότητα των έργων δημιουργεί για την πολιτεία πρόσθετες ευθύνες μιας και πρέπει αυτή να προστατέψει τον τελικό καταναλωτή από φαινόμενα κακοτεχνίας και κερδοσκοπίας τα οποία εμφανίζονται στα πλαίσια του ανταγωνισμού μέσα σε μια αγορά χωρίς σαφείς κανόνες . Στο παραπάνω πλαίσιο εντάσσεται και η θέσπιση του *Μητρώου Κατασκευαστών Ιδιωτικών Έργων (Μ.Κ.Ι.Ε.)* το οποίο συζητείται εδώ και αρκετά χρόνια στη χώρα μας,

Το πρόβλημα

Το πρόβλημα που τίθεται είναι η διασφάλιση της ποιότητας των ιδιωτικών έργων μέσω μιας θεσμοθετημένης διαδικασίας παραγωγής του έργου. Με άλλα λόγια θα πρέπει να υπάρξουν ασφαλιστικές δικλίδες ώστε η κατασκευή να μην αποκλίνει από την μελέτη η οποία οφείλει να έχει συνταχθεί σύμφωνα με τους κανόνες της επιστήμης.

Οφείλουμε επίσης να προβληματιστούμε αν η διάκριση που κατ' έθιμο συνηθίσαμε να κάνουμε ανάμεσα σε δημόσιο και ιδιωτικό έργο είναι πραγματικά δικαιολογημένη. Από τεχνική πλευρά πιστεύουμε ότι τα ιδιωτικά έργα είναι εξ' ίσου σύνθετα με τα δημόσια ενώ για την διασφάλιση της ποιότητας τους πιστεύουμε ότι δεν θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί ότι δεν πρέπει να αποτελούν αντικείμενο δημόσιου ενδιαφέροντος και συμφέροντος. Η προσωπικότητα του κυρίου του έργου όταν πρόκειται για το δημόσιο ασφαλώς απαιτεί πρόσθετες διαδικασίες διασφάλισης του δημοσίου χρήματος χωρίς κατά τα άλλα να δικαιολογούνται ουσιώδεις διαφορές στις δύο περιπτώσεις.

Ο τρόπος με τον οποίο κατασκευάζονται τα ιδιωτικά έργα σήμερα είναι διάτρητος και αφήνει πολλά περιθώρια για αποκλίσεις. Είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι λόγω έλλειψης θεσμικού πλαισίου δεν υπάρχει ουσιαστικά υπεύθυνος για παραλήψεις ή κακοτεχνίες ενώ εξιλαστήριο θύμα γίνονται πάντα οι μηχανικοί. Χαρακτηριστικό παράδειγμα των παραπάνω είναι η εμπειρία που είχαμε όλοι μας από τον πρόσφατο σεισμό της Αθήνας (7-9-1999) όπου για

καταρρεύσεις ή ζημιές σε κτίρια οι οποίες οφείλονται σε κακή ποιότητα κατασκευής, υπεύθυνος θεωρείται ο εκάστοτε μηχανικός και ποτέ ο φυσικός αιτουργός δηλαδή αυτός που το κατασκεύασε.

Η ασάφεια στον ορισμό των ρόλων στην παραγωγή των ιδιωτικών έργων λειτουργεί σαφώς εις βάρος των μηχανικών και η δικαιοσύνη φαίνεται να ασπάζεται ακόμη την αντίληψη ενός απροστάτευτου και αδαούς ιδιοκτήτη (ο οποίος όμως κατά περίεργη σύμπτωση ωφελείται από όλες τις τυχόν παραβιάσεις που συνήθως συμβαίνουν) και εμπειροτεχνών εργολάβων που δικαιούνται να αγνοούν ακόμα και τους κανόνες της τέχνης τους και παρ' όλα αυτά (τυχαίνει επίσης) να προσπορίζουν όφελος από την παραβίαση των κανόνων.

Η αιτία

Ο σημαντικός όγκος της οικοδομικής δραστηριότητας που συντελείται τα τελευταία χρόνια και τα κέρδη που επιφέρει ωθούν μέχρι και σήμερα πολλούς επιχειρηματίες να στραφούν προς αυτό το τομέα (κατασκευή-εκμετάλλευση). Η έλλειψη θεσμικού πλαισίου και στοιχειωδών τεχνικών προϋποθέσεων που διέπει την κατασκευή ιδιωτικών έργων, σε συνδυασμό με την συνεχή επιθυμία των χρηματοδοτών για μείωση του κόστους, οδηγεί πολλές φορές στην καταστρατήγηση των μελετών γεγονός το οποίο γίνεται εις βάρος της ποιότητας του τελικού προϊόντος. Παρόμοια φαινόμενα παρατηρούνται όχι μόνο σε κατασκευές που προορίζονται για εκμετάλλευση αλλά και σε αυτές οι οποίες είναι προς ιδιόχρηση, μόνο που σε αυτή την περίπτωση η αιτία είναι είτε άγνοια του ιδιοκτήτη είτε κακή πληροφόρησή του από άτομα άσχετα με την τεχνική επιστήμη.

Συχνά επίσης εμφανίζεται το φαινόμενο όπου υπεργολάβοι προσλαμβάνονται να εκτελέσουν συγκεκριμένες εργασίες, δεν ακολουθούν τη μελέτη και ενεργούν λανθασμένα είτε από αμέλεια είτε με δόλο, αφού γνωρίζουν ότι με το ισχύον σύστημα ποτέ δεν πρόκειται να θεωρηθούν υπεύθυνοι.

Προτάσεις

Λαμβάνοντας υπ' όψη όλα τα παραπάνω θα πρέπει η πολιτεία να λάβει μέτρα. Θα πρέπει όμως να καταβληθεί προσπάθεια ώστε να δημιουργηθούν οι λιγότερες κατά το δυνατό αναταράξεις στην σημερινή πραγματικότητα του κατασκευαστικού τομέα. Θα πρέπει οι προτάσεις μας να ενσωματώνουν και να αξιοποιούν το υπάρχον δυναμικό και να δίνουν την δυνατότητα γρήγορης ένταξης με αναβάθμιση του επιπέδου στα σχήματα που θα βρεθούν εκτός των απαιτήσεων που θα θεσπιστούν. Θα πρέπει ακόμα να αποφύγουμε την δημιουργία ιδεατών σχημάτων που η καθημερινή πραγματικότητα της αγοράς θα τα οδηγούσε σε “σφραγίδες” κενές περιεχομένου .

Για να γίνει αυτό προτείνουμε τα ακόλουθα :

- Να εκτελούνται έργα μόνο από άτομα με πιστοποιημένη ικανότητα και εμπειρία είτε αυτά είναι υπεργολάβοι είτε τεχνίτες
- Να οριστούν σαφώς οι αρμοδιότητες των εμπλεκομένων στο έργο και να επιμεριστούν οι ευθύνες στους συντελεστές της κατασκευής

Θα πρέπει να ορίζονται επαρκώς οι παρακάτω εμπλεκόμενοι

- Ο κύριος του έργου
- Ο μελετητής μηχανικός
- Ο κατασκευαστής (γενικός εργολάβος – υπεργολάβοι – αυτεπιστασία)
- Ο διευθύνων το έργο (υπεύθυνος του έργου)
- Ο επιβλέπων μηχανικός
- Ο επί τόπου του έργου διευθύνων τις εργασίες
- Οι προμηθευτές
- Τα εργαστήρια ποιοτικού ελέγχου
- Ιδιοκτήτες και χρήστες του έργου

Ένα πρώτο διάγραμμα σχέσεων και λειτουργιών προτείνεται υπό μορφή πίνακα στη συνέχεια.

- Να καθιερωθεί συνεχιζόμενη εκπαίδευση των συντελεστών του έργου (μηχανικών, υπεργολάβων, τεχνιτών κ.λ.π.)
- Να καθιερωθεί ο ποιοτικός έλεγχος των χρησιμοποιούμενων υλικών
- Να συνταχθούν τεύχη με τις προτεινόμενες προδιαγραφές εργασιών
- Να συναχθούν πρότυπα συμφωνητικά εργασιών
- Να καθιερωθεί η υποχρεωτική παρουσία τεχνικών στο εργοτάξιο για τα μεγαλύτερα έργα, ενώ για τα μικρότερου μεγέθους να εξασφαλιστεί η φροντίδα και η επιμέλεια των εργασιών από κατάλληλα εκπαιδευμένα άτομα

Μητρώο Κατασκευαστών Ιδιωτικών Έργων – Μητρώο Εργατοτεχνιτών & Υπεργολάβων

Τα ιδιωτικά έργα θα πρέπει να χωριστούν σε κατηγορίες ανάλογα με τον πραγματικό προϋπολογισμό, το εμβαδόν, τον όγκο και το βαθμό δυσκολίας της κατασκευής (ειδικές απαιτήσεις).

Προκειμένου να κατασκευαστεί ένα τεχνικό έργο ο κύριος του έργου (επιχειρηματίας ή ιδιώτης) μπορεί εναλλακτικά :

- Να αναθέσει το έργο σε κατασκευαστή ο οποίος είναι εγγεγραμμένος στο ονομαζόμενο «Μητρώο Κατασκευαστών Ιδιωτικών Έργων» (Μ.Κ.Ι.Ε.), ο οποίος θα φέρει και την συνολική ευθύνη της κατασκευής, είτε
- Να εκτελέσει την κατασκευή με την μέθοδο της αυτεπιστασίας, δηλαδή να χρησιμοποιήσει υπεργολάβους-τεχνίτες οι οποίοι διαθέτουν την απαραίτητη εμπειρία να εκτελέσουν την κάθε εργασία. Στην περίπτωση αυτή οι ευθύνες του διευθύνοντος το έργο ανήκουν στον κύριο του έργου . Η εμπειρία των υπεργολάβων αποδεικνύεται με την συμμετοχή τους στο ονομαζόμενο «Μητρώο Εργατοτεχνιτών & Υπεργολάβων» (Μ.Ε.Υ.), όπου ο υπεύθυνος του συνεργείου φέρει και την ευθύνη της εργασίας. Αυτός ο τρόπος κατασκευής έχει εφαρμογή κυρίως στα μικρής κλίμακας έργα, θα μπορούσε δε να εφαρμοστεί και στα μεγαλύτερα με την προϋπόθεση ότι την διεύθυνση του εργοταξίου θα την αναλάβει μηχανικός με την απαιτούμενη εμπειρία ή εγγεγραμμένος στο Μ.Κ.Ι.Ε.

Με τα παραπάνω πετυχαίνουμε επιμερισμό των ευθυνών της κατασκευής. Στόχος μας είναι ο καθένας που συμμετέχει στην κατασκευαστική διαδικασία να έχει προσόντα και προϋποθέσεις ανάλογα του ρόλου του και την ευθύνη της εργασίας που εκτελεί.

Στο «Μητρώο Κατασκευαστών Ιδιωτικών Έργων» (Μ.Κ.Ι.Ε.) μπορούν να εγγραφούν φυσικά πρόσωπα (κυρίως μηχανικοί) που να έχουν τα απαραίτητα προσόντα και τις γνώσεις να εκτελέσουν την κατασκευή ή κατασκευαστικές εταιρείες στελεχωμένες με μηχανικούς.

Το «Μητρώο Εργατοτεχνιτών & Υπεργολάβων» (Μ.Ε.Υ.) περιλαμβάνει τους βοηθούς, τους εργάτες, τους τεχνίτες και τους υπεργολάβους. Οι παραπάνω στάθμες καθορίζονται με βάση της αποδεδειγμένη εμπειρία τους (ημερομίσθια Ι.Κ.Α. κ.λ.π.) καθώς και την πιστοποιημένη εκπαίδευσή τους (συμμετοχή στη συνεχιζόμενη εκπαίδευση).

Επίβλεψη της κατασκευής

Ανεξάρτητα του τρόπου που θα επιλεγεί για την κατασκευή του έργου θα υπάρχει υποχρεωτικά ο *επιβλέπων μηχανικός*.

Παρά το ότι τα καθήκοντα και οι υποχρεώσεις του επιβλέποντος μηχανικού δεν ορίζονται σε κανένα νομικό ή κανονιστικό κείμενο, φαίνεται να αποτελεί τον πρώτο στόχο αναζήτησης ευθυνών σε σχέση με τον πράγματι διευθύνοντα το έργο ή τον κύριο του έργου. Η άμεση ανάγκη ορισμού των ρόλων και οριοθέτησης των ευθυνών είναι προφανής.

Ας σημειώσουμε ότι ο Ποινικός Κώδικας μιλάει για διεύθυνση και εκτέλεση των εργασιών και όχι για επιβλέποντα μηχανικό. Ας σημειώσουμε ακόμα ότι στα μικρά ιδιωτικά έργα η δικαστική πρακτική τείνει να χρεώσει στον επιβλέποντα μηχανικό και τις παραπάνω αρμοδιότητες πράγμα που είναι τελείως έξω από την πραγματικότητα.

Οι αρμοδιότητές του θα πρέπει να προσδιοριστούν σαφώς ώστε να αποφευχθούν τυχόν παρερμηνείες. Ο επιβλέπων μηχανικός του έργου είναι ουσιαστικά επιβλέπων για την καλή εκτέλεση της μελέτης, με άλλα λόγια είναι ο συνδεδειγμένος κρίκος μεταξύ της μελετητικής και της κατασκευαστικής ομάδας. Ευθύνη του επιβλέποντα μηχανικού είναι η παροχή πληροφοριών, υποδείξεων και

διευκρινήσεων κατά την διάρκεια της κατασκευής στους συντελεστές της σχετικά με τη μελέτη. Η φύση των αρμοδιοτήτων του επιβλέποντα απαιτεί και φυσική παρουσία αυτού στο εργοτάξιο αλλά περιορισμένη σε χρόνο.

Στα μικρότερης κλίμακας έργα θα μπορούσε ο μελετητής να ταυτίζεται με τον επιβλέποντα.

Τεύχη προδιαγραφών - Σύνταξη προτύπων συμφωνητικών

Προκειμένου να διασφαλιστεί η ποιότητα των εργασιών θα πρέπει να συνταχθούν τεύχη προδιαγραφών για όλες τις εργασίες. Σε αυτά θα περιγράφονται ο τρόπος εκτέλεσης των εργασιών καθώς και τα χρησιμοποιούμενα υλικά. Είναι προφανές ότι οι προδιαγραφές ενός έργου εξαρτώνται άμεσα από την μελέτη. Άρα η σύνταξη των προτύπων προδιαγραφών για τις βασικές εργασίες θα πρέπει να παρέχει στον μελετητή μια σχετική ελευθερία για την πιθανή προσαρμογή τους στις συνθήκες του έργου. Την ευθύνη για την σύνταξη των προδιαγραφών του κάθε έργου θα έχει ο μελετητής και οι τυχόν τροποποιήσεις που μπορεί να κριθούν αναγκαίες από τον επιβλέποντα κατά την εκτέλεση του έργου θα πρέπει να έχουν τη σύμφωνη γνώμη του μελετητή.

Σύνταξη προτύπων συμφωνητικών

Η ανάθεση της μελέτης και της επίβλεψης μιας οικοδομής αποτελεί στην ουσία της μια σύμβαση παροχής υπηρεσιών επιστημονικού χαρακτήρα και μάλιστα σε ένα σημαντικό για τον πολίτη αντικείμενο. Δυστυχώς οι όροι της σύμβασης αυτής δεν διατυπώνονται πουθενά και στην πράξη αντικαθίστανται με μια απλή υπογραφή στο γνωστό έντυπο της Πολεοδομίας.

Πιστεύουμε, ότι με την ευθύνη και το κύρος του ΤΕΕ και την συνεργασία των Συλλόγων των μηχανικών θα πρέπει το έντυπο αυτό να αποκτήσει ουσιαστικό περιεχόμενο συμβάσεως. Να περιγράφει σαφώς το αντικείμενο και τους όρους, κάτω από τους οποίους γίνεται η ανάληψη του επιστημονικού έργου μέσα στο πλαίσιο των νόμων που διέπουν το επάγγελμα.

Μέσα στην ίδια λογική θα μπορούσαμε σε συνεργασία με το Ι.Ο.Κ. να θεσπίσουμε Πρότυπα Συμφωνητικά Εκτελέσεως Εργασιών και να επιβάλουμε σε όλη τη χώρα πρότυπες συμβάσεις για τις βασικές εργασίες ενός οικοδομικού έργου που να ρυθμίζουν τις σχέσεις του κυρίου του έργου, του υπεργολάβου και του επιβλέποντος μηχανικού, και , οι οποίες θα έχουν πλήρη τεχνική περιγραφή των απαιτήσεων έντεχνης εκτέλεσης των εργασιών και εν τέλει θα ερμηνεύουν σαφώς τους κοινώς παραδεδεγμένους κανόνες ανά είδος εργασιών.

Στα μικρής κλίμακας έργα όπου ο μελετητής, ο επιβλέπων συνήθως ταυτίζονται και η κατασκευή γίνεται με αυτεπιστασία θα πρέπει να συνταχθούν πρότυπα συμφωνητικά εργασιών τα οποία να μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τους κυρίους των έργων ως πρότυπα για τις συμφωνίες τους με τους διάφορους υπεργολάβους. Τα κείμενα αυτά δεν μπορούν σε καμιά περίπτωση να καλύψουν όλες τις ιδιαιτερότητες της κάθε κατασκευής άρα θα είναι απαραίτητη η προσαρμογή τους κατά περίπτωση .

Ας ελπίσουμε ότι η σημερινή ημερίδα θα αποτελέσει ένα σημαντικό βήμα στην προώθηση και υιοθέτηση ενός σύγχρονου και αποτελεσματικού Κώδικα Κατασκευής ιδιωτικών έργων.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

Σ.Π.Μ.Ε.

